

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор
 С. О. Омельченко

«27» червня 2022 р.

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО”**

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 035 Філологія
предметної спеціальності 035 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно)), перша англійська))
за освітньо-професійною програмою Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно)), перша англійська))
мова навчання українська

Слов'янськ – 2022 р.

Розробники:

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської та слов'янської філології Глущенко В. А.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології Руденко М. Ю.

Рецензенти:

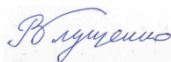
Орел А. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рябініна І. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Робочу навчальну програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ»

Протокол № 12 від «27» червня 2022 р.

Завідувач кафедри

д.філ.н., проф. В. А. Глущенко

Погоджено групою забезпечення спеціальності 035 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно))

Керівник групи забезпечення

к. філол. н., доц. Роман В. В.

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«27» червня 2022 р.

протокол № 9

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 1,5 самостійної роботи здобувача – 4,5	12 год.	6 год.
	Практичні	
	8 год.	4 год.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	70 год.	80 год.
	Вид контролю: екзамен	

Метою вивчення навчальної дисципліни «Загальне мовознавство» є: ознайомити студентів з мовознавчими процесами; надати їм базові знання про природу, функції та системні й когнітивні властивості мови з розрізненням синхронічних і діахронічних мовних явищ і процесів (функціонування та розвитку мови), мови і мовлення, про впливи та взаємовпливи різних мов; засвоїти основні мовознавчі терміни з урахуванням різних наукових парадигм, лінгвістичних напрямів і шкіл; показати вплив на засоби мови психічних, соціальних, когнітивних, культурних та інших чинників, а також різноманітних ситуативних складників комунікації.

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання,
методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни
«Загальне мовознавство»**

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК1 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК3 – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК7 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК11 – Здатність проведення досліджень на належному рівні.</p> <p>ЗК12 – Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>СК1 – Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.</p> <p>СК3 – Здатність критично осмислювати історичні</p>	<p>ПРН2 – Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.</p> <p>ПРН3 – Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.</p> <p>ПРН7 – Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.</p> <p>ПРН9 – Характеризувати</p>	<p>Словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); репродуктивний метод; проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи; індуктивний, дедуктивний методи; наочний метод (робота з таблицями, схемами тощо); творчий метод; практичні методи (усні і письмові тренувальні вправи); експериментальний метод.</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування;</p>

<p>надбання та новітні досягнення філологічної науки.</p> <p>СК4 – Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.</p> <p>СК5 – Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.</p> <p>СК7 – Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.</p>	<p>теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.</p> <p>ПРН10 – Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).</p> <p>ПРН11 – Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.</p> <p>ПРН12 – Дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПРН13 – Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її</p>		<p>оцінювання самостійної роботи;</p> <p>оцінювання контрольної роботи;</p> <p>презентації та виступи на наукових конференціях;</p> <p>семестровий контроль (екзамен).</p>
--	--	--	--

	обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.		
--	---	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	зокрема				усього	зокрема			
		л	пр	лаб	с.р.		л	пр	лаб	с.р.
Тема 1. Загальне мовознавство як лінгвістична дисципліна	28	4	2	-	22	32	2	2	-	28
Тема 2. Мова як система. Суспільна природа мови	62	8	6	-	48	58	4	2	-	52
Разом:	90	12	8	-	70	90	6	4	-	80
Усього годин	90	12	8	-	70	90	6	4	-	80

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Загальне мовознавство як лінгвістична дисципліна	4	2
2	Мова як система	4	2
3	Суспільна природа мови	4	2
Разом		12	6

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Мова і мислення	4	2
2	Мова і мовлення	4	2
Разом		8	4

4.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Зв'язок сучасного мовознавства з іншими науками	22	28
2	Зарубіжне мовознавство XX ст. – початку XXI ст.	48	52
Разом		70	80

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання: національна та накопичувальна 100-бальна

за накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (екзамен).

Перелік екзаменаційних питань:

1. Завдання курсу загального мовознавства, його структура.
2. Універсальні властивості мови. Об'єкт, предмет і методологія загального мовознавства.
3. Наукові основи українського мовознавства.
4. Фундаментальні властивості мови з позицій сучасної лінгвістики.
5. Антропоцентризм як провідна парадигма сучасного мовознавства.
6. Виникнення та розвиток структуралізму.
7. Загальна характеристика Празької лінгвістичної школи.
8. Система та функції мови в студіях учених Празької лінгвістичної школи.
9. Проблема мовних союзів у висвітленні представників Празької лінгвістичної школи.

10. Фонологічні дослідження вчених Празької лінгвістичної школи.
11. Морфологічні опозиції та функціональний синтаксис у працях представників Празької лінгвістичної школи.
12. Функціональні стилі та культура мови в інтерпретації лінгвістів Празької школи.
13. Загальна характеристика американського мовознавства ХХ ст.
14. Дескриптивна (дистрибутивна) лінгвістика.
15. Трансформаційна методика й генеративна граматики.
16. Глосематика.
17. Теорія мовних кодів Б. Бернстайна.
18. Проблема співвідношення мови і мислення.
19. Психологічні основи зв'язку мови і мислення.
20. Неогумбольдтіанство.
21. Теорія мовної відносності Сепіра-Уорфа. Етнолінгвістика.
22. Роль мови в процесі пізнання.
23. Когнітивна лінгвістика.
24. Загальне поняття про мовну систему.
25. Рівні мови. Типи мовних відношень.
26. Атрибути мовної системи.
27. Знаковий характер мовної системи.
28. Загальна характеристика соціолінгвістики.
29. Виникнення соціолінгвістики.
30. Функції мови в суспільстві.
31. Форми впливу суспільства на мову.
32. Психологічна і соціальна природа мовної діяльності.
33. Суспільний характер мовної норми і форми її реалізації.
34. Соціальні спільності людей і соціальні типи мов.
35. Інтерлінгвістика.
36. Історія вивчення проблеми мови і мовлення.
37. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення.
38. Мова як система, норма і мовленнєва діяльність.

7. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

1. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система : навчальний посібник. 3-е вид., доповн. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с.
2. Глущенко В. А., Овчаренко В. М., Руденко М. Ю. Виникнення і розвиток мови : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 58 с.
3. Глущенко В. А., Руденко М. Ю. Англійські соціальні діалекти в еволюційному розвитку (XIV – початок ХХ ст.) : навчальний посібник Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 98 с.

4. Захарова Ю. М. Прикладна фонетика : навчальний посібник. К. : Ліра-К, 2019. 212 с.
5. Краснобаєва-Чорна Ж. Когнітивна лінгвістика й концептологія : навчальний посібник. Вінниця, 2020. 164 с.
6. Прикладна лінгвістика : навчальний посібник / упорядник Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. 106 с.
7. Руденко М. Ю., Глущенко В. А. Англійські соціальні діалекти як системне утворення (XX–XXI ст.) : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2022. 128 с.

Допоміжна

1. Ажнюк Б. М. Право на мову: європейський соціолінгвістичний контекст і Україна. *Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст* : збірник наукових праць. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 68–92.
2. Від стилістики до дискурсу: вектори розвитку та перспективи : колективна монографія [автори: Архіпова І. М., Беліцька Є. М., Ситняк Р. М. та ін.]. Бахмут, 2018. 324 с.
3. Глущенко В. Павло Житецький і типологія слов'янських мов. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки* : збірник наукових праць / гол. ред. Т. Корольова. Одеса : Інформаційно-видавничий центр університету ім. К. Д. Ушинського, 2021. № 32. С. 45–52.
4. Глущенко В., Височина В. Децимальні та вігезимальні мови в контексті гіпотези Сепіра-Уорфа (матеріал до курсу «Загальне мовознавство»). *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології* : збірник наукових праць [за заг. ред. проф. В. А. Глущенка]. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. Вип. 8. Ч. 1. С. 200–205.
5. Глущенко В., Лихачова А., Рибальченко О. У витоків генеалогічної класифікації мов: історизм і мовна спорідненість. *Actual space of philology*. Editors: Olena Kolhan, Nataliia Ovcharenko, Józef Kaczmarek jr. [Collective] monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2021. P. 9–17.
6. Глущенко В., Святченко В. Ф. де Соссюр про мову як систему: переосмислення концепції видатного лінгвіста з функціонально-прагматичних позицій. *Наукові записки* / наук. ред. О. Семенюк. Кропивницький : КОД, 2019. Вип. 175. Сер.: Філологічні науки. С. 366–371.
7. Матіяш І. Семантичні трансформації лексеми «country» в контексті еволюції британської мовної картини світу. *Славістичні студії: етнолінгвістика і міжкультурна комунікація*. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 91–100.
8. Пасічник В. В., Щербина Ю. М., Висоцька В. А., Шестакевич Т. В. Математична лінгвістика. Львів : Львівська політехніка, 2019. 240 с.
9. Слободинська Т. Теоретико-системна інтерпретація мовленнєвої комунікації як функціональної системи. *Славістичні студії: етнолінгвістика*

і міжкультурна комунікація. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 155–175.

10. Development of philological sciences in countries of the European Union taking into account the challenges of XXI century : collective monograph [автори: Атаманчук В. П., Ворона І. І., Глущенко В. А. та ін.]. Lublin : Baltija Publishing, 2018. 544 p.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [The LINGUIST List](#);
2. https://studopedia.com.ua/1_163612_osnovni-metodi-doslidzhennya-u-galuzi-filologii.html;
3. <http://discourse.com.ua>;
4. <https://www.google.com/search?q=%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8&oq=%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8&aqs=chrome..69i57j0i22i30i2.22395j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

9. Посилання на дистанційний курс

<http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=2456>